

Jeroen de Ridder: 'Studenten hebben behoefte aan een nuchtere en rationele kijk op geloofsvragen'

Foto: Joost Hoving

Hoogleraar in beeld

Teunis Brand sprak Jeroen de Ridder op station Amersfoort. De Ridder was op dat moment op doorreis naar Groningen, de plaats waar hij sinds januari 2019 bijzonder hoogleraar Christelijke Filosofie is. Het is een flinke treinreis vanuit zijn woonplaats Gouda, dus een kop koffie en een goed gesprek vormden een welkome onderbreking.

Wat zie je als het doel van de leerstoel Christelijke Filosofie in Groningen?

Mijn doel is om zo breed mogelijk studenten in contact te brengen met christelijke filosofie. De leerstoel is ondergebracht bij de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap. Dat is een goede club, maar het zorgt er wel voor dat je niet automatisch middenin de universiteit zit. Daarom ben ik aan het zoeken naar manieren om buiten de faculteit activiteiten te ondernemen. Ik ben nu vooral in gesprek met christelijke studentenverenigingen, om te kijken waar zij behoefte aan hebben.

Op dit moment ben ik samen met Benno van den Toren en Edward van 't Slot, beide ook bijzonder hoogleraar in Groningen, bezig om een lezingenreeks over apologetiek op te zetten die door iedereen bezocht kan worden. Deze reeks valt dus niet binnen het reguliere curriculum. Dat blijkt ook wel nodig te zijn, omdat het voor studenten tegenwoordig best lastig is om binnen hun eigen opleiding allerlei keuzevakken te volgen.

Mijn ideaal zou zijn om bij studenten in beeld te zijn als mentor en vraagbaak bij wie ze terecht kunnen voor vragen over geloof en wetenschap. Hopelijk kan ik ze van advies voorzien: lees eens een keer dat, of ga eens naar die spreker luisteren, of laten we over dat thema eens een avond organiseren.

Waar denk je dat studenten behoefte aan hebben?

Ik heb het idee dat veel christelijke studenten zoeken naar een nuchtere en rationele benadering van geloofsvragen. Op studentenverenigingen en binnen de kerk is daar niet altijd ruimte voor. Studenten willen kritische vragen stellen, daar wat langer over doorpraten en niet bij voorbaat alles zeker weten. Dan ben ik je man.

Die nuchtere en rationele benadering van het geloof bij denkers als Plantinga, Wolterstorff en Alston hebben mijzelf ook geholpen. Niet dat ik daardoor nu weet hoe het allemaal in elkaar zit. Maar ik weet wel dat je over geloofsvragen heel nuchter en verstandig kunt nadenken, en dat tegelijkertijd

Hoogleraar in beeld (vervolg van pag. 1)

het geloof toch prima overeind kan blijven. Bovendien, als je een beetje verstandelijk bent aangelegd, zijn de antwoorden die je in de kerk krijgt niet altijd even bevredigend. Je ziet toch snel bezwaren en moeilijkheden, of je wilt wat verder doordenken. De analytische godsdienstfilosofie biedt daar de ruimte voor.

Toch hoor je regelmatig de kritiek dat analytische godsdienstfilosofen het geloof juist te rationeel benaderen.

Dat is waar. Het is ook begrijpelijke kritiek, maar ze berust mijns inziens op een misverstand. Analytische godsdienstfilosofen erkennen wel dat geloven veel meer is dan alleen bepaalde stellingen voor waar houden, maar het is juist dát stukje waar ze in geïnteresseerd zijn en dus ook op inzoomen. Uiteraard is geloven ook een bepaalde manier van leven, waarvan het meedoen aan bepaalde praktijken en liturgieën een belangrijk onderdeel is. Met name in het oosterse christendom ligt de nadruk heel sterk op rituelen, maar ook in westerse kerken neemt de aandacht voor liturgie toe. Waar ik in geïnteresseerd ben, is de manier waarop die praktijken en liturgieën zijn weerslag hebben op geloofskennis. Ik hoop dat ik in de komende jaren tijd kan vinden om onderzoek te doen op dit gebied. De leerstoel biedt een mooi kader om dat soort onderzoek in te plaatsen.

Een doelstelling van de leerstoel is ook om de reformatorische wijsbegeerte te verbinden met de analytische godsdienstfilosofie. Hoe zie je dat voor je?

Om eerlijk te zijn is dat nog wel een zoektocht. De methoden en concepten die gebruikt worden, zijn erg verschillend. Neem nu bijvoorbeeld de epistemologie. Als een analytische filosoof het heeft over kennis, bedoelt hij meestal gerechtvaardigde ware overtuigingen. Maar het is vrij duidelijk dat Dooyeweerd dat niet bedoelt als hij het over kennis heeft. Bovendien maakt Dooyeweerd een onderscheid tussen kennis in de naïeve ervaring en wetenschappelijke kennis, terwijl dat onderscheid in de analytische filosofie niet wordt gemaakt.

Anderzijds kan het niet zo zijn dat het twee totaal verschillende werelden zijn zonder raakvlakken. Er moet kruisbestuiving mogelijk zijn. Ik heb bijvoorbeeld in het sciëntisme-project aan de Vrije Universiteit bepaalde inzichten van Dooyeweerd gebruikt, vooral als het gaat om de grenzen van wetenschappelijke kennis. Het onderscheid tussen naïeve ervaring en wetenschappelijke abstractie kan helpen om te laten zien dat wetenschappelijke kennis niet op elk gebied de enige en de beste kennis is die we hebben. Een ander blijvend relevant inzicht van Dooyeweerd (of eigenlijk al Kuyper) is de religieuze of levensbeschouwelijke bepaaldheid van ons denken. Levensbeschouwelijke overtuigingen komen er niet achteraf bij, maar zijn heel bepalend voor de houding van mensen en voor welke ideeën ze plausibel achten.

Als ik je verdere onderzoeksprojecten bekijk, heb je een behoorlijk brede interesse. Je schreef een techniekfilosofisch proefschrift. Je Veni-project ging over commercialisering van wetenschap. Nu ben je bezig met kennisverwerving en democratie. Is er een rode draad?

Ik ben in mijn onderzoek steeds bezig om wetenschapsfilosofie en kennisleer te verbinden aan maatschappelijk relevante thema's. Dat is toch wel de rode draad. Het is bovendien iets wat het relatief goed doet bij financiers van onderzoek zoals NWO, zeker in vergelijking met 'puur' filosofische vraagstukken. En uiteraard vind ik die thema's ook gewoon interessant.

Speelt religie nog een rol in deze onderzoeksprojecten?

Dat is vrij indirect. Neem bijvoorbeeld mijn onderzoeksproject over kennisverwerving en democratie. Met betrekking tot het ideaal van een liberale democratie wordt vaak gezegd dat fundamentele religieuze overtuigingen geen rol mogen spelen in het publieke debat. Ik vind dat een problematisch uitgangspunt. Mensen hebben nu eenmaal fundamentele meningsverschillen die vaak geënt zijn op hun levensbeschouwing. Als die geen rol mogen spelen, misken je de aard van dat soort fundamentele overtuigingen. Omdat ik zelf gelovig ben, heb ik daar wellicht een betere antenne voor. Iemand die niet gelovig is, zal misschien sneller geneigd zijn om mensen met totaal andere opvattingen als irrationeel te beschouwen.

Volgt je interesse in christelijke filosofie een heel ander spoor?

Niet helemaal. Ook bij christelijke filosofie ben ik geïnteresseerd in vragen die raken aan wetenschapsfilosofie en kennisleer. Maar het zijn zeker twee verschillende interesses. Ik probeer ook enigszins bewust een 'tweesporenbeleid' te voeren, waarbij ik enerzijds onderzoek doe binnen de academische filosofie dat iedereen de moeite waard kan vinden, en anderzijds probeer ik christelijke filosofie een plek te geven. Het is niet zo dat ik me het liefst alleen aan godsdienstfilosofie zou willen wijden. Het kan ook de legitimiteit van christelijke filosofie ondersteunen als je daarnaast breder actief bent in de filosofische wereld. Die wereld is toch enorm seculier en atheïstisch, dus als je alleen maar godsdienstfilosofie doet, dan wordt het misschien eerder gezien als hobbywerk. Nu kunnen mensen minder snel over mij zeggen: dat is een hobbyfilosoof die door een of andere vage stichting gesponsord wordt en die we niet serieus hoeven te nemen.

Nieuw boek van Govert Buijs over het waarom van de economie

De economie is wellicht hét centrale voortbrengsel van homo sapiens. Inmiddels hebben we een economie die zo ongeveer het hele gelaat van de aarde bedekt. In het aanstekelijk geschreven boek *Waarom werken we zo hard?* stelt Govert Buijs (hoogleraar Christelijke Filosofie in Rotterdam) de vraag naar het waarom van de economie. Hij wijst de weg naar 'een economie van de vreugde', een wereld waarin de economie de mens dient in plaats van andersom.

25 januari 2020 – Christelijke Filosofie Conferentie over duurzaamheid

Op 25 januari 2020 wordt de jaarlijkse Christelijke Filosofie Conferentie gehouden. U bent van harte welkom om hierbij aanwezig te zijn!

Dit jaar is het thema **duurzaamheid**. De klimaatproblematiek wordt omgeven door levensgrote dilemma's. Aan de ene kant worden we steeds meer geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Aan de andere kant lijkt het draagvlak voor klimaatbeleid af te nemen, gezien de toename van populistische partijen die het klimaatprobleem en de menselijke verantwoordelijkheid daarvoor ontkennen.

Wat valt er vanuit christelijk-filosofisch perspectief te zeggen over de klimaatcrisis en duurzaamheid? Deze vraag staat centraal tijdens het ochtendprogramma.

Prof. dr. Maarten Verkerk zal de hoofdlezing geven. De thematiek van duurzaamheid vormde ook het hart van zijn afscheidsrede aan de Universiteit Maastricht (4 oktober 2019). Ook tijdens de conferentie staan we stil bij zijn afscheid als hoogleraar Christelijke Filosofie aan de Technische Universiteit Eindhoven en de Universiteit Maastricht. Prof. dr. Jan Hoogland, hoogleraar namens onze stichting aan de Universiteit Twente, zal een co-referaat houden over dezelfde thematiek.

Workshops

Tijdens het middagprogramma zijn er twee ronden workshops, met vier verschillende workshops per ronde. Aan het begin van de conferentie kunt u zich hiervoor aanmelden.

Dit jaar kunt u kiezen uit de volgende workshops:

- *De kwaliteit van relaties volgens de joodse filosofie*, prof. dr. Renée van Riessen, bijzonder hoogleraar Christelijke Filosofie aan de Universiteit Leiden.
- *Antropocentrisme ter discussie*, Eva van Urk, promovendus op het gebied van ecotheologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam.
- *Kan filosofie wel christelijk zijn?* (workshop speciaal voor studenten en scholieren), prof. dr. ir. Jeroen de Ridder, bijzonder hoogleraar Christelijke Filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Nieuw boek van Renée van Riessen over Levinas

Menselijk leven is leven in relaties, die op basis van uiteenlopende verwachtingen tot stand komen of weer worden afgebroken. De Frans-joodse filosoof Emmanuel Levinas richtte zich vooral op de bevrijdende kracht van relaties, en ontdekte dat ze behulpzaam kunnen zijn om onszelf los te laten en compassie te oefenen. In haar nieuwe boek *Van zichzelf bevrijd* onderzoekt onze Leidse hoogleraar Renée van Riessen Levinas' denken over nabijheid en naastenliefde.

- *Dooyeweerd voor Dummies*, prof. dr. Maarten Verkerk, emeritus hoogleraar Christelijke Filosofie.
- *De ecologische crisis aan de hand van Kingsnorth en Heidegger: een technische of spirituele crisis?*, André van Delft, studeerde filosofie in Leiden en is momenteel masterstudent theoretische natuurkunde.
- *Wat is de functie en betekenis van Godsargumenten?*, dr. ir. Emanuel Rutten, postdoc aan de Vrije Universiteit Amsterdam.
- *Terug naar de dingen zelf: duurzaamheid in de filosofie van Albert Borgmann*, Teunis Brand, promovendus aan de Universiteit Wageningen en communicatiemedewerker bij Stichting voor Christelijke Filosofie.
- *Moeten we de wereld verbeteren of moeten we ervan worden bevrijd?* Jacques Ellul over de stad als macht, Frank Mulder, journalist, schreef het boek *De geluismachine* en werkte mee aan de vertaling van Elluls boek *De grote stad*.

Foto: Marjoleine Klarenbeek

Meer inhoudelijke informatie over de workshop is te vinden op onze website.

Programma

- 10.00 Ontvangst met koffie/thee en boekenmarkt
- 10.30 Opening
- 10.45 Lezingen en discussie – hoofdlezing door prof. dr. Maarten Verkerk en co-referaat door prof. dr. Jan Hoogland
- 12.15 Kijkje in de keuken van Stichting voor Christelijke Filosofie
- 12.30 Lunch
- 13.30 Eerste ronde workshops
- 14.45 Tweede ronde workshops
- 15.45 Borrel

Locatie

Evangelische Hogeschool Amersfoort
Drentsestraat 1
3812 EH Amersfoort

Kosten en aanmelding

Studenten en scholieren: gratis
Leden Vereniging voor Reformatorische Wijsbegeerte: €15,-
Niet-leden: €20,-
In de toegangsprijs zijn koffie/thee, lunch en borrel na afloop inbegrepen.

Aanmelden voor de conferentie kan tot uiterlijk 22 januari via onze website www.christelijkefilosofie.nl. U kunt zich ook telefonisch aanmelden via (033) 4328288.

Voortgang van ons werk

Foto: Marjoleine Klarenbeek

De vorige keer liet ik u weten dat de procedure voor de **opvolging van Henk Jochemsen** aan de Wageningen Universiteit van start zou gaan. In de tussentijd heeft onze Stichting sollicitatie-gesprekken gevoerd en een aantal kandidaten voorgedragen aan de Wageningen Universiteit, die onze voordracht zal toetsen. Eind dit jaar of begin volgend jaar hopen we de uitkomst van deze procedure bekend te kunnen maken. Houd u onze website in de gaten.

Ik ben blij dat we sinds afgelopen augustus weer een **communicatiemedewerker** hebben in de persoon van Teunis Brand. Hij is bezig met de afronding van zijn proefschrift aan de Wageningen Universiteit en volgde eerder de Master Christian Studies of Science and Society aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Kortom, iemand die bekend is met christelijke filosofie en de universitaire wereld, en bovendien in staat om op een toegankelijke manier de brug te slaan naar studenten en onze andere doelgroepen. Leest u zijn interview in deze Aspecten met Jeroen de Ridder.

Met de komst van Teunis is het bureau weer op volle sterkte. De afgelopen paar jaar hebben we onze interne administratie en financiële huishouding op orde gebracht, waarin onze bureaumanager Marieke Haan en financiële administrateur Henk van der Veen goed werk hebben gedaan. Nu zijn we er aan toe en in staat om meer werk te maken van onze externe communicatie en promotie. Ik hoop van harte dat dit, gesteund door uw giften en gebed, tot veel vrucht mag leiden op ons werk.

Sander Luitwieler, directeur

Agenda

Technische Universiteit Delft

> Wetenschaps- en techniekfilosofie I, prof. dr. Marc de Vries. Woensdagen 15:45-17:30 uur (vanaf 14 februari 2020). De colleges zijn voor iedereen toegankelijk.

Universiteit Leiden

> Denkers van de dialoog: Levinas, Buber en Rosenzweig, prof. dr. Renée van Riessen. Dinsdagen 15:15-18:00 uur (4 februari t/m 12 mei 2020). Toegankelijk voor bachelor-3 studenten filosofie, of bij voldoende voorkennis.

Rijksuniversiteit Groningen

> Cursus apologetiek door prof. dr. ir. Jeroen de Ridder, i.s.m. prof. dr. Edward van 't Slot en prof. dr. Benno van den Toren. Woensdagavonden (5 februari t/m 11 maart 2020). Voor iedereen toegankelijk.

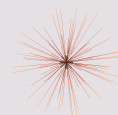
> Oratie prof. dr. ir. Jeroen de Ridder. Dinsdag 14 april 2020 om 16:15 uur in de Aula van de Rijksuniversiteit Groningen. Voor iedereen toegankelijk.

Erasmus Universiteit Rotterdam

> 7 zonden, 7 deugden: klassieke, christelijke en hedendaagse perspectieven, prof. dr. Govert Buijs en dr. Joost Hengstmengel. Vrijdagen 10:00-12:45 uur (10 t/m 31 januari 2020). De colleges zijn voor iedereen toegankelijk.

Meer info op www.christelijkefilosofie.nl

COLOFON

STICHTING VOOR
CHRISTELIJKE FILOSOFIE

Uitgave van Stichting voor Christelijke Filosofie

Bestuur

Drs. Peter Sneep (voorzitter)
Jan van Ginkel RA (penningmeester)
Henk Jongbloed (secretaris)
Prof. dr. ir. Aart Nederveen
Dirk van Schepen MA
Drs. Annemiek van Woudenberg-de Groot

Curatorium

Prof. dr. Frank van der Duyn Schouten (voorzitter)
Prof. dr. Johan Graafland
Ir. Jan Harmsen
Prof. dr. James Kennedy
Prof. dr. Roel Kuiper

Hoogleraren

Prof. dr. Govert Buijs (Rotterdam)
Prof. dr. Jan Hoogland (Twente)
Prof. dr. ir. Jeroen de Ridder (Groningen)
Prof. dr. Renée van Riessen (Leiden)
Prof. dr. Marc de Vries (Delft)

Bureaumedewerkers

Dr. Sander Luitwieler (directeur)
Marieke Haan (bureaumanager)
Teunis Brand (communicatiemedewerker)

Contributie en abonnementsprijzen

- Contributie Vereniging voor Reformatorische Wijsbegeerte: € 70,- per jaar
- Abonnement Sophie: € 39,75 per jaar (6 nummers); zie www.sophieonline.nl
- Abonnement Philosophia Reformata: zie www.philosophia-reformata.org

Contact

Adres Bergstraat 33, 3811 NG, Amersfoort
T 033 - 43 28 288
E info@christelijkefilosofie.nl
W www.christelijkefilosofie.nl
Facebook cfilosofie
Twitter @Cfilosofie
IBAN NL33 INGB 0001 2095 98

Ontwerp

Aperta, Hilversum

DTP & Druk

Buijten & Schipperheijn, Amsterdam